

TRENDOVI U VISOKOM STRUKOVNOM OBRAZOVANJU

Branko Savić¹, Božo Ilić²

^{1,2}Visoka tehnička škola strukovnih studija u Novom Sadu, Novi Sad, Srbija

¹savic@vtsns.edu.rs

Kratak sadržaj: U radu će se pokušati razmotriti kakvi izazovi očekuju visoko strukovno obrazovanje u Evropskim i domaćim okvirima posle 2020. godine. Kako će izgledati tržište rada i da li će migracije na globalnom nivou dovesti do promena na tržištu rada. Sve to ima uticaja, odnosno zahteva odgovor na nivou visokog obrazovanja. Jasno je da globalizacija, digitalizacija i automatizacija, kao i klimatske promene imaju veliku refleksiju na tržište rada. Otuda je neophodan i odgovor visokog obrazovanja na novonastale okolnosti i promene.

Nova vizija, misija, kao i strategija visokog strukovnog obrazovanja su neophodne. Kompetencije koje su nekada tražene usled svih promena na tržištu rada, moraju se prilagođavati novonastalim potrebama. Samim tim nameću se nova učenja i nove metode učenja i istraživanja.

Dakle, rad će se sastojati od nekoliko celina koje počinju sa analizom tržišta rada, promenama na globalnom nivou, potrebama visokog obrazovanja da odgovori na te promene i načinom kako odgovoriti na te promene. Sve to se prati kroz mehanizme osiguranja kvaliteta visokog obrazovanja.

Ključne reči: Visoko strukovno obrazovanje/Kompetencije

TRENDS IN HIGHER PROFESSIONAL EDUCATION

Abstract: The paper will attempt to consider what challenges higher professional education in the European and domestic frameworks are expecting beyond 2020. What the labor market will look like and whether migration at the global level will lead to changes in the labor market. All this has an impact, that is, requires a response at the higher education level. It is clear that globalization, digitization and automation, as well as climate change, have a great reflection on the labor market. Hence, the response of higher education to emerging circumstances and change is also needed.

A new vision, mission, and higher professional education strategy are essential. The competencies once sought after all changes in the labor market must be adapted to the new needs. As a result, new teachings and new methods of learning and research are being imposed.

Therefore, the paper will consist of several sections that begin with an analysis of the labor market, changes globally, the need for higher education to respond to those changes, and how to respond to those changes. All this is monitored through the mechanisms of quality assurance in higher education

Key Words: Higher Professional Education / Competences

1. UVOD

Obrazovanje mora da prati promene i odgovori na izazove koji se dešavaju u društvu. Da bi se mogla razviti vizija, misija, kao i strategija u obrazovanju, mora se pre svega razmotriti kakvo će se društvo razvijati u narednim godinama. Pre svega, automatizacija proizvodnje, pa čak i usluga, sve veća primena robota dovode do toga da se smanjuje potreba za zaposlenjem novih kadrova. Klimatske promene i glad, dovode i dovešće do konflikata koji menjaju i menjaće odnos svetske populacije. Finansijske krize i protektionizam, kao treći najznačajniji uzročnik promena svetskog društva, uz prethodna dva imaće negativan uticaj na svetsku populaciju.

Sve to utiče na tržište rada, a samim tim i na kompetencije koje se traže od budućih zaposlenih. Od budućih zaposlenih se traže nove veštine, kao što su: rešavanje kompleksnih problema, kritičko razmišljanje, kreativnost, upravljanje ljudskim resursima, pregovaranje i donošenje odluka i druge veštine, koje nisu bile u 10 najtraženijih u prošlosti. Dakle, promene i unapređenje visokog strukovnog obrazovanja su neophodne. Da bi se sve to odvijalo kako treba, u radu će se posebna pažnja posvetiti osiguranju kvaliteta visokog strukovnog obrazovanja. Osiguranje kvaliteta, neophodno je u svim fazama obrazovanja. Počinje sa analizom potreba, a završava se sa praćenjem kvaliteta rada svršenih studenata u cilju otklanjanja nedostataka u njihovim kompetencijama.

Slika 1. Odnos između ekološkog plafona izdrživosti i socijalnih temelja

2. IZAZOVI ZA VISOKO STRUKOVNO OBRAZOVANJE

Rizik od automatizacije zanimanja postaje sve veći, te će neka zanimanja vremenom biti skoro potpuno automatizovana. Zanimanju kao što je računovođa, preti rizik od automatizacije do 95 posto. Pretpostavlja se da će računarski programi odrađivati taj posao. Nešto manji rizik od automatizacije od 70 posto jeste po zanimanje laboratorijski tehničar. Potom na listi slede bibliotekar, pisac, prevodilac i slična zanimanja. Sa druge strane, psiholog, medicinska sestra, nastavnici, lekari i druga slična zanimanja, imaju nizak rizik od automatizacije profesije.

Od samog početka obrazovanje je bilo podložno pritiscima između temeljnog i primarnog nagona za traženjem istine i želje mnogih ljudi da steknu praktičnu obuku. Suprotno tome, bez da su to zaista želele, institucije obrazovanja su formirale novi akademski sloj i promenile celu strukturu društva, oplemenjujući je i čineći je kompleksnijom. Njihova osnovna misija ostaje i ostaće vezana za četiri glavna cilja:

- razvoj novih znanja (istraživačka funkcija),
- obuka visoko kvalifikovanog osoblja (nastavna funkcija),
- pružanje usluga društvu i
- etička funkcija, koja podrazumeva socijalnu kritiku.

Koherentna politika visokog obrazovanja i istraživanja stoga bi trebalo da se bave višestrukim pratećim svrhama visokog obrazovanja, koje uključuju:

- pripreme za održivo zapošljavanje,
- pripreme za život aktivnog građana u demokratskom društvu,
- lični razvoj i
- razvoj i održavanje kroz predavanje, učenje i istraživanje široke i napredne baze podataka

Gallup (2015) je otkrio da više od 50% vizije, ili izjave misije visoko obrazovnih institucija dele upečatljive sličnosti, bez obzira na veličinu, javni ili privatni, status davanja, nacionalnu, ili versku pripadnost, ili su profitne, odnosno, neprofitne. Oni tačno predstavljaju široke poglede i težnje lidera i njihovih institucija, a razlikuju institucije od kompanija koje pružaju finansijske usluge i maloprodajnih kompanija. Međutim oni ne nude instrukcije kako za trenutne i buduće studente, tako i osoblje. Uspostavit jasnu svrhu institucije odgovaranjem na pitanja: „Zašto postojimo?“ i „Koju vrednost pružamo svetu?“ tako što će se spoljnom svetu reći šta je ta institucija i šta će pružiti.

Od vizije i misije do strategijske politike

Slika 2. Vizija, misija i strategija visokog obrazovanja

Osnovno istraživanje je eksperimentalni ili teorijski rad, koji se prevashodno preduzima kako bi se steklo novo znanje o temeljnim osnovama pojava i opažljivih činjenica, bez ikakve posebne primene ili upotrebe. Primenjeno istraživanje je originalno istraživanje kako bi se steklo novo znanje. Međutim, ono je usmereno prvenstveno prema specifičnom, praktičnom cilju cilja. Eksperimentalni razvoj je sistematski rad, izvlačenje znanja stečenih istraživanjem i praktičnim iskustvom i proizvodnjom dodatnog znanja, koje se usmerava na proizvodnju novih proizvoda ili procesa na poboljšanje postojećih proizvoda ili procesa. Odnos između osnovnog istraživanja, primenjenog istraživanja i eksperimentalnog razvoja mora imati i dinamičku perspektivu.

Tri pitanja su ključna: Kuda idemo, odnosno šta nam je cilj. Kako idemo, odnosno sistem kojim ćemo stići do cilja. Treće pitanje je šta je sledeće, odnosno transformacija sistema. Znanje je zasnovano na dokazima zasnovanim na dokazima. Akcija ili ko-istraživanje na taj način povezuju istraživanje i istraživanje na osnovu dokaza, istražuju dokaze i podnošenje dokaza.

3. OSIGURANJE KVALITETA

Institucije treba da imaju politiku za kontrolu kvaliteta koja se objavljuje i čini deo njihovog strateškog upravljanja. Unutrašnji akteri bi trebalo da razviju i primene ovu politiku kroz odgovarajuće strukture i procese, istovremeno uključujući spoljne zainteresovane strane Institucije treba da osiguraju da se programi isporučuju na način koji podstiče studente da aktivno učestvuju u kreiranju procesa učenja i da procena studenata odražava ovaj pristup

Učenje usmereno na studenta predstavlja i jedno i drugo sklop uma i kultura u okviru datog višeg obrazovanja ustanova i jeste pristup učenju koji karakteriše inovativne metode poučavanja kojima je cilj da promovišu učenje u komunikaciji sa nastavnicima. Ovde se studenti shvataju kao aktivni učesnici

Iz svega toga proističe potreba nove generacije osiguranja kvaliteta nastavnog procesa, uzimajući u obzir nove kontekste, nove izazove, koncepte kontekstualnog kvaliteta, dimenziju kulture kvaliteta i uključenost i posvećenost zainteresovanih strana, zamenjujući ga inovativnim sredstvima vlasništva nad kvalitetom, politikom kvaliteta i osiguranja od strane onih koji stvaraju kvalitet i svih zainteresovanih strana. Sve to mora biti povezano sa vizijom, misijom, (strateškom) politikom visokog obrazovanja-studijskog programa i životnim vremenima i zapošljivošću studenata. Takođe, mora postojati veza sa istraživanjem i društvenom odgovornošću-relevantnošću

U bliskoj budućnosti osiguranje kvaliteta će se ogledati od studijskog programa do institucionalnog nivoa. Globalna misija i (strateška) politika smanjuju budžet. Sve više prisutna podela kreativne zajednice sa svim zainteresovanim stranama: obrazovanje - (primenjeno) istraživanje - uticaj na društvo (od lokalnog do globalnog). Rezultati učenja: stvarno postignute kompetencije 21. Veka - socijalna relevantnost - mogućnost zapošljavanja. Osiguranje kvaliteta se mora obezbediti i kroz internacionalizaciju procesa, zajednički programi, međunarodno priznanje putem jedinstvene revizije i drugi elementi prisutni u sferi obrazovanja.

4. ZAKLJUČAK

U radu se odgovorilo na pitanje kako prepoznati viziju, misiju i strategiju visokog strukovnog obrazovanja kojom će se doći do kompetencije koje će biti potrebne u budućnosti. Pokušavaju se prepoznati nova učenja i nove metode učenja i istraživanja, a sve u svetlu globalnih promena na tržištu rada

Visoko strukovno obrazovanje u Evropskim okvirima ima važnu funkciju u obrazovanju kadrova za privredu. Otuda se ono mora pripremiti da da odgovor zahtevima tržišta za nove kompetencije. Takođe, imajući u vidu da se menaju i politike učenja, neophodno je da se i osiguranje kvaliteta u strukovnom onrazovanju prilagodi promenama koje će nastati

5. LITERATURA

- [1] Camilleri A., Miklavčič A., Pires A, Savic B., *Alat za osiguranje kvaliteta pripravnicičke prakse*, Knowledge Innovation Centre (Malta) on behalf of EURASHE, 2017.
- [2] Camilleri A., Delplace S., Frankowicz M., *Professional Higher Education in Europe Characteristics, Practice examples and National differences*, Knowledge Innovation Centre (Malta) on behalf of EURASHE, 2014.
- [3] Classen, P. (1983), *Studium und Gesellschaft im Mittelalter in Fried*, J. (ed) (1983) Stuttgart, p. 25
- [4] Dias, M.A.R. (1998), *The World Conference on Higher Education –The long journey for a utopia becoming reality*, available at www.unesco.org/education/educprog/wche/diaz-e
- [5] Council of Europe (2007), *Explanatory Memorandum to Recommendation REC (2007) 6 of the Committee of Ministers to Member States on the public Responsibility for Higher Education and Research*, https://www.coe.int/t/dg4/highereducation/PublicResponsibility/Explanatory%20Memorandum%20public%20responsibility_EN.asp
- [6] Gallup (2015) www.gallup.com/businessjournal/184538/hard-differentiate-one-higher-brand.aspx
- [7] Bollaert, L. 2018 2nd edition, *A Manual for Internal Quality Assurance in Higher Education*, EURASHE/Brussels